

Marius Ivaškevičius

VÄLJAHEITMINE

Marius Ivaškevičius

VÄLJAHEITMINE. ÜHE ÕUNA KROONIKA

Išvaymas

Vieno obuolio kronika

2011

leedu keelest tõlkinud Tiiu Sandrak

kolm vaatust

lavastaja Hendrik Toompere jr
kunstnik Laura Pählapuu (külalisena)
kostüümikunstnik Liisi Eelmaa (külalisena)
valguskunstnik Oliver Kulpsoo (külalisena)
muusikaline kujundaja Andre Pichen
helikujundaja Sten Tigane
videokujundaja Tauno Makke
liikumisjuht Üve-Lydia Toompere (külalisena) ja
assistent Sandra Veermets (külalisena)
etenduse juht Johannes Tammsalu

Esietendus suures saalis 24. aprillil 2016

Osades:

Ben **KRISTO VIIDING**

Vandaal **NIKOLAI BENTSLER** (külalisena)

Egle **INGA SALURAND**

Eedi, Faruk **MARKUS LUIK**

Elizabeth, Oksana **HARRIET TOOMPERE**

Azim, Freddie, Roma, Zbigniew **JÜRI TIIDUS**

Olga, Karolina **LIISA SAAREMÄEL**

Karlis, Vanamees, Michael Buffer **CHRISTOPHER RAJAVEER**

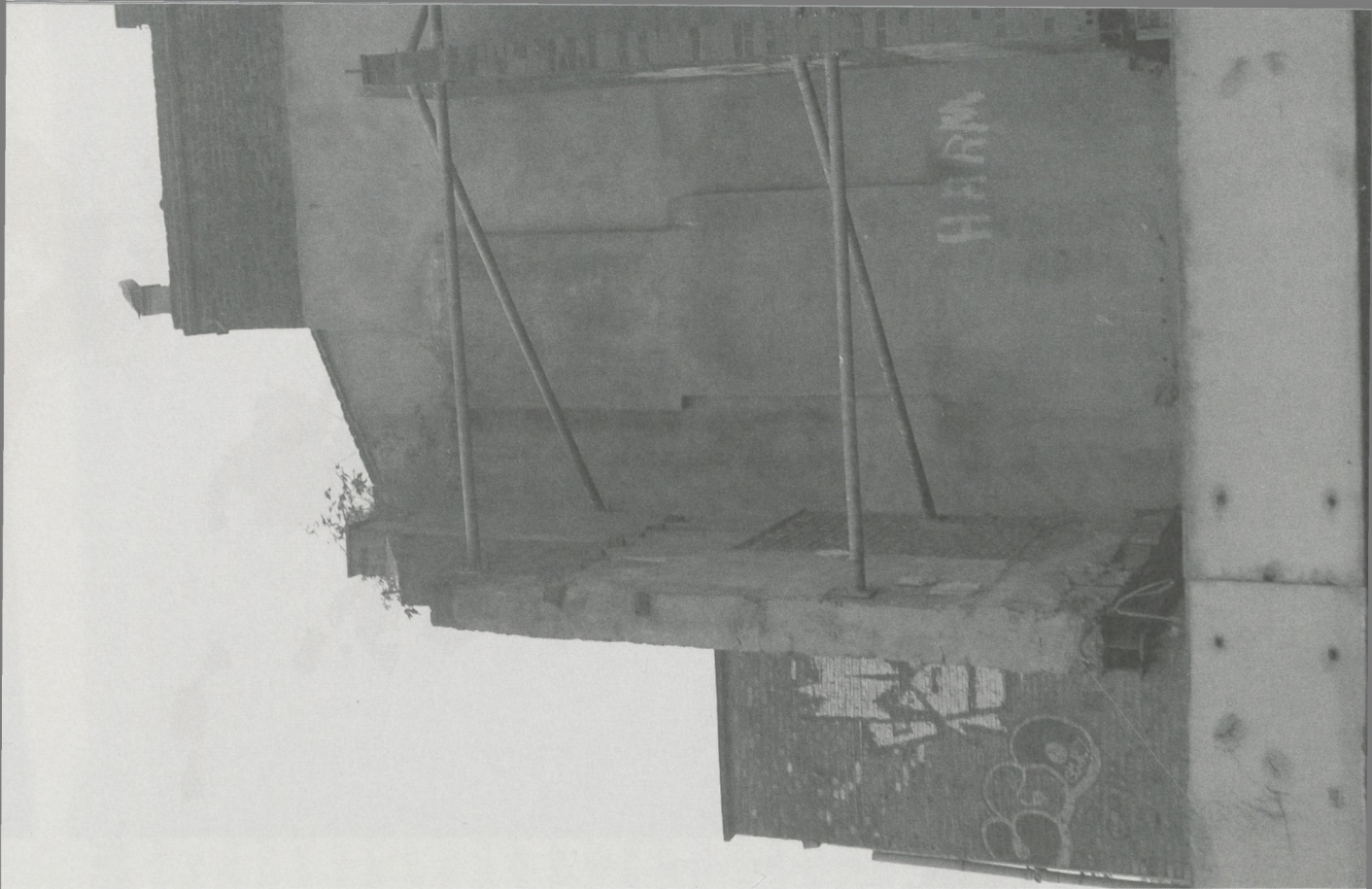
Kuninganna, Punkar **KARMO NIGULA**

Saško, Bussijuht, Boh **OTT KARTAU** (Von Krahli teater)

Harry Stillman **IVO UUKKIVI**

Bussijuht 2, Klubiline jt **JOHANNES TAMMSALU**

Bänd: **ANDRE PICHEN, OTT KARTAU, ANDREAS ALTMÄE,
URMAS JÕGI, MIHKEL ROOLAID**

Lavastuse kunstniku Laura Pählapuu fotod Londoni paikadest, kus toimub näidendi tegevus.

Marius Ivaškevičius 13. septembril 2015 Tallinnas konverentsil
OmaDramaturgiaTurg. Nora Aleksandra Tsahkna foto

MARIUS IVAŠKEVIČIUS (sündinud 1973 Leedus Molėtais)

on kirjanik ja filmirežissöör. Ta on lõpetanud Vilniuse ülikooli leedu kirjanduse erialal, elab ja töötab Vilniuses. 1990. aastatel töötas ta leedu suurima päevalehe Respublika laupäevalisa Julius reporterina, hiljem toimetajana, 2000. aastate algul leedu televisiooni kultuurisaadete toimetajana. Kirjanikudebüüdiks oli 1996 ilmunud novellikogu ja 1998 alustas ta dramaturgina. 2014 pälvis Marius Ivaškevičius Leedu teenetemedali.

Ta on avaldanud kaks romaani, alates 1990. aastatest kirjutanud mitu stsenaariumi ja ise ka filme lavastanud. Värskeim linat eos on „Santa“ (2014). Kõige enam on Marius Ivaškevičius tuntud näitekirjanikuna. Tema näidendeid on tõlgitud ja lavastatud Leedus, Venemaal, Itaalias, Prantsusmaal ja Lätis, tuntud lavastajate poolt, nagu Rimas Tuminas, Oskaras Koršunovas, Aleksandr Popovski, Mindaugas Karbauskis jt.

Pärast Ivaškevičiuse „Madagaskari“ edu Vilniuse Väikeses Teatris (2004, fantaasia leedulaste ajaloolisest identiteedist ja leedu reservaadi loomisest Madagaskaril) tellis Leedu Rahvusteater temalt näidendi tänapäeva emigratsioonist. Kui Marius Ivaškevičiust võib nimetada tänapäeva leedu dramaturgia täheks, siis Oskaras Koršunovas (1969) on praegu üks olulisemaid ja rahvusvaheliselt tuntumaid leedu lavastajaid. Koršunovas oli juba tükk aega otsinud võimalust teha lavastus väljarände kui tänapäeva Leedu ühe põletavama probleemi teemal. „Väljaheitmine“ Leedu Rahvusteatris 2011. a vallandas suure ühiskondliku vastukaja, võitis kuus teatripreemiat ja on siiani publikumenukas. Koršunovas lavastas näidendi ka Riias Daile teatris 2014. a, lavastus oli läti teatri aastaauhinna nominent kaheksas ning pälvis auhinna kahes kategoorias.

Silmapaistev leedu filosoof ja poliitik, endine Europarlamendi saadik Leonidas Donskis on „Väljaheitmise“ näitel arutlenud, mis juhtub, kui oma kultuurilisest identiteedist loobuda teise ühiskonda täieliku sulandumise nimel. See võib tähendada iseenda sal-

gamist ja muutumist haledaks sotsiaalpoliitiliseks papagoiks, kes vaid kordab järele kõrgema klassi aktsenti, sõnavara, kombeid, tooni, tämbrit, liigutusi. Oma identiteedist loobunud immigran- tidest saab globaliseerumisajastu uus alamklass Marxi proleta- riaadi asemel – ebakindla ja ebaturvalise eluga, pidevas ohus inimesed. Donskis kirjutab, et nad võivad küll saavutada mingi heaolutaseme, kuid teatud sotsiaalse enesetapu abil – saades osaks välisriigi suurest mittemillestki. Saades osaks tööjõust, kel- lel on õigus imiteerida sobilikke kohalikke aktsente ja kindlustatud klasside tarbimisharjumusi, kuid kellel pole õigust oma autentsele ajaloolis-poliitilisele narratiivile ja omaenda kultuurilisele enese- käsitlusele. (The Dilemmas of Freedom, New Eastern Europe, 6. märts 2015)

MARIUS IVAŠKEVIČIUS: MEIE TÄNANE MISSIOON ON SÄILITADA VABADUS JA NÄIDATA NAABRITELE SELLEGA EESKUJU

Kuidas jõudsite emigratsiooni teema ja „Väljaheitmise“ kirjutamiseni? See juhtus 2010. aastal, mil emigratsioon Leedust Suurbritanniasse ja lirimaale oli saavutanud rekordilise ulatuse. Mulle tehti ettepanek sõita kuuks ajaks Londonisse, et uurida sinna sattunud leedulaste elu-olu ja juhul kui leian piisavalt ainet, kirjutada teatrilavale näidend. Andsin kõhklemata oma nõusoleku.

Olete rääkinud, et näidend põhineb Ida-Euroopa emigrantide tõestisündinud lugudel. Kuidas te kõnelejaid leidsite, kes nad olid? Kas nad olid koostöövalmis?

Teate, see polnud üldsegi lihtne. Kõigepealt oli juba kokkusaamise aega raske kokku leppida, sest enamus meie sealseid emigrante töötab ilma puhkepäevadeta. Kui lõpuks saime kokku, pidi alati selgitama, mida ma neist üldse tahan. Sest ma pole ajakirjanik, vaid kirjanik, kogun näidendile materjali. Muidugi ei olnud mul diktofoni kaasas ja ma ei kirjutanud kohapeal isegi midagi üles, sest inimesed oleksid sellest ära kohkunud. See-eest oli pudel, enamasti Smirnoffi viin, emigrantidest tööliste seas kõige minevam kaup, mul alati kaasas. See päästiski. Mõne tunni pärast, kui mind oli piisavalt kombitud, läksid keelepaelad valla, inimesed avanesid, hakkasid jutustama lugusid, mida isegi nende elukaaslased polnud kuulnud. Seal mõistsin, kui palju inimesi oli Leedust eemale tõrjunud mitte majanduslik omakasu, vaid sootuks teised põhjused. Paljud põgenesid eelmise sajandi üheksakümnendatel Leedus märatseva maffia eest, osa – õigusemõistmise eest. Endistest mafioosodest olid saanud ehitajad, müüri ladujad jne. Loomulikult polnud neil tahtmist avameelitseda. Mõnikord kulus terve öö, nii et

jõudsin Londoni kesklinna tagasi alles vastu hommikut.

Kuulus leedu lavastaja Oskaras Koršunovas lavastas „Väljaheitmise“ nii Vilniuses kui ka Riias. Kas osalesite proovides?

Ei, ma osalesin prooviprotsessis üsna vähe. Mõlema lavastuse valmimisel pigem lõpus, enne esietendust. Kui tegijad on juba väsinud, on autoril aeg saali astuda ja etendus värske pilguga üle vaadata. See annab trupile uue hingamise, tean omast kogemusest.

Mille poolest Leedu ja Läti lavastus erinevad?

Etenduse intonatsioon erineb mõnevõrra. Kostüümid. Muusika. Tempo. Iga näitleja lisab oma värvi, seepärast on minu arvates mõni tegelaskuju avanenud alles teises, lätlaste lavastuses. Ning mõni just vastupidi, on leedulaste variandis tugevam.

Palun rääkige natuke lavastuse vastuvõtust Leedus.

Kõigepealt oli suur skandaal. Esietendus siiski toimus ja veel Leedu kõige tähtsama teatri saalis, kus seni polnud midagi ligilähedast nähtudki. Leedu üks suuremaid päevalehti trükkis mitu päeva järjest oma esilehel minu ja Oskarase fotod, nimetas meid Leedu teatri rüvetajateks ja veel mitut moodi. Esimese esietenduse esimese pildi ajal marssis oma sadakond inimest demonstratiivselt saalist välja. Siis aga pööras kõik vastupidi. Publik hakkas etendusele lausa tormi jooksma, ja teeb seda seniajani. Juba viiendat aastat järjest on „Väljaheitmine“ konkurentsitult kõige menukam teatrilavastus kogu Leedus. Piletid ostetakse ära niipea, kui teater on järgmiste etenduste kuupäevad välja kuulutanud. Lavastus on pärvinud kõikvõimalikud teatria hinnad, mida Leedus üldse välja antakse ning siinkohal peab tänama kriitikuid, kes ei allunud esietenduse järgsete päevade hüsteeriale ja rünnakutele.

Miks valisite just Freddie Mercury – kõigi võimalike rokkstaaride hulgast – kehastama peategelase unistusi ja ideaale? Kas ta on ka teie

enda jaoks nii tähtis?

Teate, ma pidasin algul silmas teisi rokkgruppe: Pink Floyd, Led Zeppelin. Mul oli vaja muusikat, mis otsekui muugiks peategelasele Londoni lahti, kujuneks talle vööra kultuuri ja keele teejuhiks. Hiljem mõistsin, et see peab tingimata olema just Mercury. Laulja, kelle muusikat hakkab Ben armastama, teadmata, et too on „paki“ ja gei. Ning kui ta teada saab, plahvatab uudis pommina ta homofobiast ja rassismist läbi imbunud hingest läbi, hakkab teda rappima ja paneb oma põhimõtete ning sümpaatia vahel heitlema. Isiklikult olen suur Queen'i ja Freddie fänn. Võib-olla ta oligi mulle liialt lähedane, et pidasin algul mõnda teist rokkgruppi silmas. Ning oh milline rõõm, kui mõistsin, et just tema peab see olema ja ei keegi teine.

Näidendis on väga palju vägivalda. Miks?

Kahjuks on reaalsus selline, mul pole õigust seda muuta ja ilustada. Vöorsile läinud emigrandid olid sattunud otsekui sõtta. Nähtamatusse megapolise põhjas käivasse sõtta, millest tavalistel Londoni elanikel pole õrna aimugi. Kui ma alles sättisin Londonisse sõitma, siis arvasin algul, et kirjutan komöödia, kuid kui olin kõiki lugusid kuulnud, mõistsin, et need pole üldse naljakad.

1990. aastatega võrreldes on olukord muutunud: siis olid leedulased ja muidugi ka eestlased ning teisedki idaeurooplased need, kes läksid mujale ja osutusid Euroopa metropolides mõnikord teise sordi inimesteks, praegu oleme aga meiegi nende hulgas, kes siiatulijaid kas vastu võtavad või tõrjuvad, meist sõltub, kuidas nad end siin tunnevad. Kuidas me teie arves oma uut rolli, uut vastutust endale teadvustame?

Jah, roll on meie kõigi jaoks uus. Me olime siiani harjunud võtma, nüüd aga saabus aeg, mil peame andma, jagama ühist katsumust kogu Euroopaga. Kahtlemata pole me uues rollis kuigi säravad, karjume, et ärgu „araablased“ oma jalga siia pistku, ehkki pagulased pelgavad meie maid ega valiks võimaluse korral ei Baltikum

ega üleüldse Ida-Euroopat. Meie arvates on nad „metsikud“. Kuid mõne aastakümne eest olime ise samasugused metsikud. Ning suurelt jaolt oleme siiani, mida kajastab ka meie suhtumine pagulastesse.

Eesti on Euroopa üks kõige ateistlikumaid riike, Leedu aga on meiega võrreldes olnud väga religioosne maa. Kas religioonil on (endiselt) tähtis roll leedu rahvuslikus identiteedis?

Ma ei ütleks. Jah, traditsiooniliselt oleme me katoliiklik maa ja erineme veidike teist, protestantidest. Kuid kristlus on Leedus muutunud üha enam kultuuri ja traditsioonide kandjaks ning üha vähem usuasjaks.

Te reisite ja töötate palju välismaal, kuidas need kogemused on teie enda rahvuslikku identiteeti mõjutanud?

Kas või viivuks oma koduriigist kaugemale sõites saad aru, et maailm ei pöörle Leedu ümber, vaid Leedu pöörleb maailmaga koos. Ning see arusaam on alati tervislik. Mina kuulun leedulastest eurooplaste kategooriasse ja arvan, et meie koht on Euroopas. Teised leedulaste kategooriad on leedulastest leedulased, kes arvavad, et Leedu peab säilitama oma puhtuse ja süütuse ning selleks peab ennast kogu maailma eest luku taha panema. Poleemika meie vahel kestab.

Leedu teatriurija Aušra Jurgutienė kirjeldab „Väljaheitmise“ teemalises essees levinumaid ajaloopõhiseid rahvuslikke stereotüüpe: Leedu kui Põhjamaade Ateena, Leedu kui Ida ja Lääne vaheline kultuuriline tasakaal ja süntees, Leedu kui suurvürstide Mindaugase ja Gediminase võimsate õitsvate riikide järeltulija, Leedu kui talupoeglik pärimuskultuuri maa. Milline on aga leedu kultuurilises identiteedis tuleviku mõõde?

Jah, kõik meie identiteedi üldistused pärinevad minevikust ja on pisut vananenud, ent tuum jääb samaks. Oleme endiselt Lääne ja Ida vahel. Piisab, kui vaadata meie lähinaabreid – Putini Vene-

maad, Łukašenka Valgevenet ja isegi Poolat, kus praegusel ajal on ilmnenud tõsine oht demokraatiale. Võib nentida, et oleme vabaduse poolsaar, mis ümbritsetud autoritaarsusele kalduvatest riikidest. Minu arvates ongi meie tänane missioon säilitada vabadus ja näidata naabritele sellega eeskuju. Kõige suurem turistide vool Leetu on just Venest ja Valgevenest. Minu meelest ei sõida nad siia üksnes poodidesse, vaid ka hingama veidi teistsugust poliitilist õhustikku.

Millised on teie viimatised tööd ja millega tegelete praegu, 2016. a kevadel?

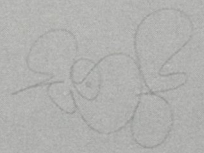
Sügisel 2015 tuli Leedu Rahvusteatri lavale minu kõige värskem näidend „Suur kurjus“, mille lavastas Ungari lavastaja Arpad Schilling. Näidend räägib Ukraina sõjast ja kurjuse sünnipärast. Seda näidendit vaadates te ei arva enam, et „Väljaheitmises“ on palju vägivalda. Ent paraku on tänane maailm niisugune – kohutav ja verine – ning meie ei tohi selle ees silmi sulgeda. Ukraina Rahvusteater kavatseb näidendi järgmisel hooajal lavale tuua. 2016. aasta jaanuaris oli Moskvast Majakovski teatris minu uue näidendi „Vene romaan“ esietendus, mille lavastas Leedu lavastaja Min-daugas Karbauskis. Näidend räägib Lev Tolstoist ja on omamoodi püüd mõista Venemaad. Parasjagu kirjutan Läti Rahvusteatrile näidendit „Magajad“. Lavastajaks on venelane Kirill Serebrennikov. See on katse düstopia* žanri abil jälgida praegust reaalsust, millesse oleme sattunud ja puutume aina edasi kokku. Mida teha demokraatlikul tolerantset ühiskonnal, kui ta põrkub kõiki reegleid purustava brutaaalse totalitarismiga. Milliste relvadega võidelda, et me ise ei muutuks samasugusteks nagu nemad. Mul ei ole veel vastust. Kirjutan ja proovin endale ise vastata.

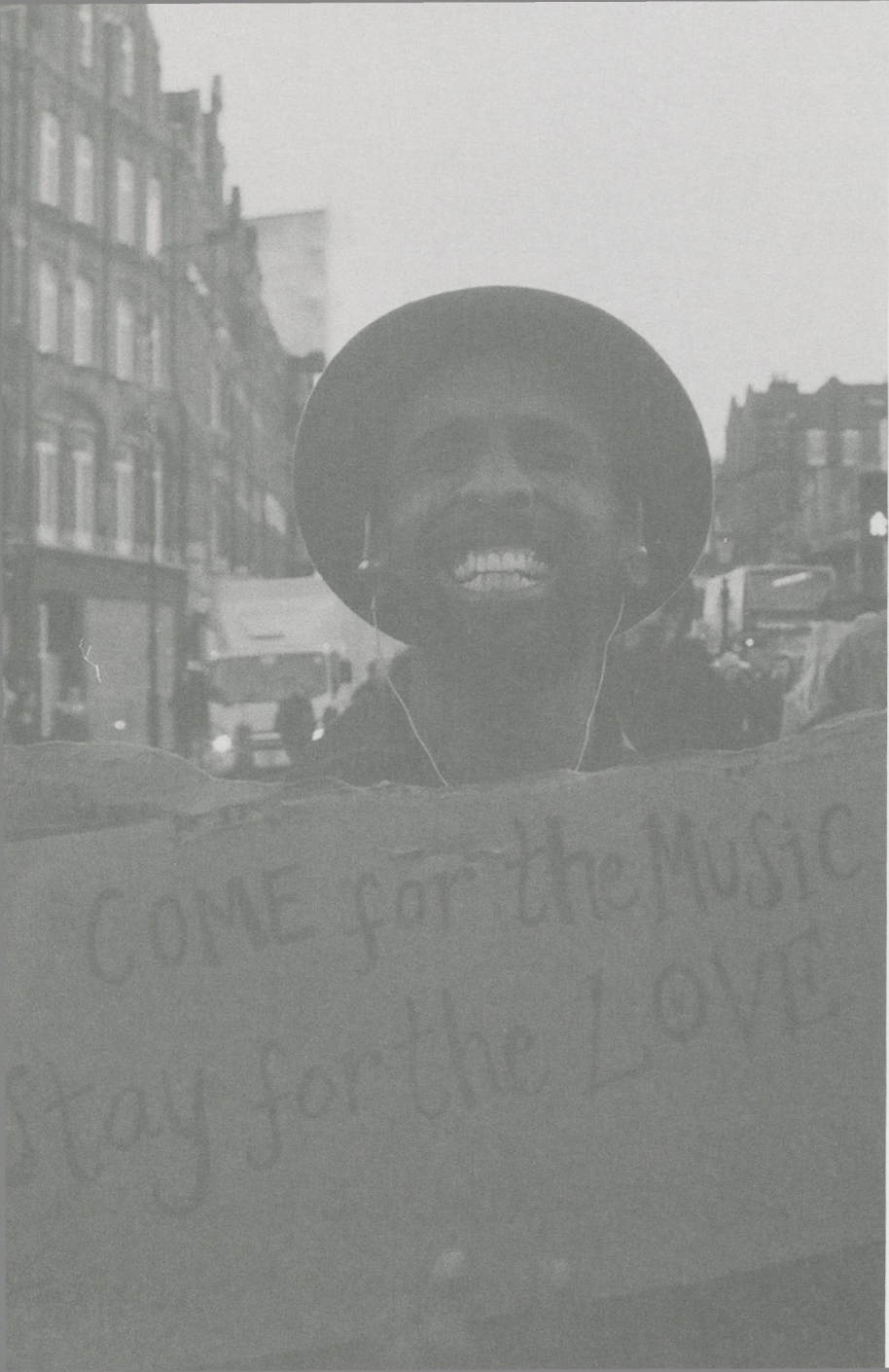
Leedu keelest tõlkinud Tiiu Sandrak

*Fiktiivne ühiskond, samuti seda kujutav teos, mida iseloomustab totalitarism ning rõhuvad sotsiaalse kontrolli vahendid. Düstopia on utoopia vastand.

Do not feed
the pigeons

COME for the MUSIC
Stay for the LOVE

RÄNNE KUI ÜHISKONNA SIDUSUSE PEEGEL

Ellu Saar

Ühiskonna sotsiaalse sidususe oluline näitaja on ränne – nii Eesti-sisene kui ka väljaränne. Eesti elanike tööga seotud mobiilsus Eestis on viimastel aastatel oluliselt suurenenud. See viitab regionaalse tasakaalustamatuse suurenemisele ja väljendub suurte keskuste (Tallinn, Tartu ja maakonnakeskused) tööjõuareaalide laienemises. Paljude jaoks ei ole pendeldamine vaba valik, vaid üldisest või struktuursetest tööpuudusest tingitud sund. Sealjuures võib rääkida ka kõrghariduse lõksust: pendeldajate seas on ülekaalus just kõrgharidusega inimesed, kes ei leia väiksemates kohtades haridusele vastavat tööd. Süмптоmatiline on ka asjaolu, et Eestis on keskmine pendelrände kulutatav aeg oluliselt suurem kui EL15 (ehk enne 1. maid 2004 liitunud) riikides keskmiselt. Eesti-sisese pendelrände suurenemise kõrval on oluliselt kasvanud ka väljaränne. Viimase kahe rahvaloenduse vahelisel perioodil* on rändesaldo olnud negatiivne rohkem kui kahe väikelinna mahus (üle 42 000 inimese). Lahkumise põhjused ei ole sugugi alati materiaalsed, muist inimesi on lahkunud mittemateriaalse elukvaliteedi kaalutlustel. Neid on ajendanud Eesti omast erinev ühiskondlik väärtuskliima, pakutavad sotsiaalsed garantiid, avalikud teenused ja turvalisem keskkond. Oluliselt on suurenenud välismaal töötavate Eesti elanike protsent. Paraku ilmneb ka Eesti puhul Ida- ja Kesk-Euroopa riikidele iseloomulik tendents: hariduse vähenenud konverteeritavus, teisisõnu: tihti tehakse välismaal haridustasemele mittevastavat tööd (see tendents hakkab eriti silma just Soomes tööd leidnute puhul). Kui migratsiooni majanduslikud mõjud on pigem positiivsed (puhver töötusele, inimkapitali parandamine, rahaülekanded Eestisse jne), siis demograafiline ja sotsiaalne mõju on valdavalt negatiivne: sellega kaasnevad perede lahkuminek, nn pangakaardi-lapsed (lapsed, kelle vanemad töötavad välismaal ja kes on jäetud kas siis sugulaste või

iseenda hooleks) jne. Positiivseks tendentsiks saab pidada tagasirände kasvu.

Eestis on seni keskendatud põhitähelepanu tagasirände suurendamisele. Ehk tasuks rõhuasetus sarnaselt mitmete teiste riikidega pöörata pigem sellele, kuidas säilitada hargmaisuse tingimustes kontakt välismaale läinutega?

Peatükis esitatud analüüs võimaldab teha mitu olulist järeldust. Esiteks: Eesti ühiskonnas on täheldatav halvemuse ja paremuse kumuleerumine (eriti hariduse omandamisel). Lõhe n-ö teadmisvaeste ja teadmisrikaste vahel on jäänud püsima. Teiseks: osa inimeste potentsiaal on Eesti ühiskonnas alakasutatud: nad kas lahkuvad Eestist või jäävad väärtuste loomisest kõrvale ja tunnevad end sotsiaalselt tõrjutuna. Seega ei ole suudetud haridust täielikult rakendada Eesti ühiskonna sotsiaalse sidususe suurendamiseks. Kolmandaks: piirkondlike lõhede laienemine on kaasa toonud keskuste ja perifeeria üha selgema eristumise ja sellega kaasneva väljarände.

Eesti inimarengu aruanne 2014/2015, katkend „Rände“ peatüki kokkuvõttest

*2000 ja 2011

Eestis on olnud mitu suurt rändelainet. Esimene kestis 19. sajandi keskpaigast iseseisva Eesti riigi loomiseni. Eestist lahkus ligikaudu 200 000 inimest, peamiselt Venemaale, lootusega saada maad. Teine suur väljarände laine oli II maailmasõja ajal: nt 1944. aasta sügisel lahkus Eestist ligikaudu 80 000 inimest, kelle hulgas oli palju tolleaegse eliidi esindajaid. Kolmas suurem laine on toimunud iseseisvuse taastamise järel, kui natuke enam kui kahe aastakümnega on Eestist lahkunud ligikaudu 200 000 inimest ehk umbes sama palju kui esimese, 19. sajandi väljarände käigus.

RIIK VABA, RAHVAS LÄINUD?

Tiit Tamaru, Raul Eamets, Allan Puur

On vist vähe teemasid, mis eestlastele sedavõrd korda lähevad kui praegune ulatuslik Eestist lahkumine. [---]Emotioonid on laes ja arvamused kohati äärmuslikud nii lahkujate („Eesti on hädaorg, kus riik on võõrandunud rahvast ja siin pole võimalik normaalselt elada!“) kui ka jääjate („Minge jah, saabki õhu virisejatest puhtaks!“) puhul. Kas tõesti on nii, et Eestist hakkab saama vaba, kuid rahvata riik, mille tolmu pühib igal aastal jäädavalt jalgadelt ühe maakonnakeskuse jagu inimesi? Kas Eesti riigist saab tõesti eestlastevaba maa, mis parimal juhul areneb kolmandatest riikidest pärit sisserändajate toel?

Eesti vene noored on väljarändest rohkem huvitatud kui noored eestlased. Kolmandik tänavu [2013] vene gümnaasiumi lõpetavaid noori soovib õpinguid jätkata väljaspool Eestit (eesti õppekeelega gümnaasiumides iga kümnes), kusjuures paljude vene noorte vastustest kumab punase niidina läbi Eesti elus kibestumine. Lõimumise kulg pole olnud nii kiire kui soovitud, paljud vene noored näevad, et nende vanematel on Eesti tööturul ees „klaaslagi“, ja kõik see viib mõtte lahkumisele. Tuleb

samuti arvestada, et kui eestlaste jaoks on kodumaa tähendanud alati Eestit, siis mujalt saabunute lastel piirdub see seos enamasti ühe-kahe põlvkonnaga. Eesti noored räägivad kibestumisest palju vähem, nemad püüdvad isikliku edu ja eneseteostuse poole ja näevad selleks võimalusi eelkõige Eestis.

■ Võib arvata, et välismaal õppimine ja töötamine muutub iga järgmise põlvkonnaga tavapärasemaks. Kui sada aastat tagasi oli enamiku inimeste tegevusruumiks oma küla ja veel paar-kümmend aastat tagasi riik (Eesti puhul kindlustas selle raudne eesriie), siis nüüd on järjest raskem inimeste tegevusruumi ühe riigi piiridesse mahutada. Inimeste elu kulgeb üha enam kas üheaegselt (nt elukoht ühes riigis, töökoht teises riigis [---]) või eri eluetappidel eri riikides. Uudissõna kasutades võib sellist olukorda nimetada hargmaisuseks.

■ Euroopa Liidu üks olulisim aluspõhimõte on tööjõu vaba liikumine, Eesti riigi toimumise aluspõhimõte on aga eesti keele ja kultuuri säilitamine. Lõpetuseks peaksime küsima: kas need kaks aluspõhimõtet on vastandlikud? Esmapiilgul ilmselt on. Kuid ühtlasi võiksime mõelda: kui suur osa eestlasi peaks Eestis elama, selleks et Eesti areneks ja tunneks ennast kindlalt iseseisva riigina? Kas ideaaliks on see, kui kõik eestlased elavad Eestist? Võib-olla on nii, et 10–20% eestlaste võõrsil elamine – nii nagu see viimased sada aastat on olnud — ongi optimaalne, andes pidevaid impulsse Eesti arengule, tagades oskuste ja teadmiste liikumise ja paranemise, võrgustikud, kontaktid?

Katkendeid artiklist

Eesti Päevaleht 5. märts 2013

UUS ÜHISKOND – UUS IDENTITEET

Peeter Torop

Kuigi ajalugu pakub nii palju võimalusi eesti identiteedist luua erinevaid lugusid, ei ole Eesti Vabariigil oma identiteedikäsitlust. Kas on põhjuseks vanameelsete soovimatus ajalugu meelde tuletada või infantiilse poliitika võimetus ajalugu väärtustada? Või on ajaloos toe otsimist kompromiteerinud aateinimeste kiirustamine ajaloo ärakasutamisel ning nii lähema kui kaugema ajaloo valgete laikude tendentslik täitmine? Ametliku loona põrkub Eesti identiteedikäsitlus enda sugereeritud vajadusele kohanduda Euroopa ajalookäsitlusega ja unustada osa oma ajaloo sündmustest ning seega loobuda osast praeguste eestlaste esivanematest. Riikliku kontseptsioonina peab identiteedikäsitlus tuge otsima maailmas eksisteerivatest võimalustest ning trendidest, sest puudub originaalne kohalikke suhteid ja võimalikke identiteedivorme ühendav teaduslik ning poliitiline käsitlus. Lihtsaim tundubki võtta üle multikultuurse identiteedi mõiste selle pluralismi ja kosmopolitismiga ühel ning separatismiga teisel poolusel. Unustades küll, et raskuskese peitub poolusi ühendavas eetiliselt ja juriidiliselt põhjendatud poliitilise korrektsuse mõistes. Identiteedikontseptsiooni puudumise tulemuseks on integratsiooni ja assimilatsiooni, sotsiaalse ja etnilise identiteedi piiride hägustumine. Nende piiride tajumisest sõltuvad aga investeeringud haridusse, sotsiaalsfääri ja majandusse, Eesti ühiskonna sidususe tagamisse. Näiteks assimilatsiooni toetamisel on olulisem investeerida mitte-eestlaste eesti keele õpingutesse ja koolihariduse unifikatsioonisse. Hoopis kallim oleks integratsiooniprotsesside toetamine, sest need eeldaksid mitmekeelset identiteedikäsitlust ehk siseriiklikke „Welcome to Estonia“ tüüpi programme eri keeltes, eesti kultuuri ja ajaloo vahendamist, erikeelse meedia Eesti-keskset arengut jne. Riigikeele oskamise nõue kõigele lisaks. Esimene tagaks vähemasti piiratud bilingvismi* , teise eesmärgiks oleks funktsionaalne diglossia** , mis säilitaks emakeele prestiiži. Mitmed kakskeelsuse uurijad on näinud

piiratud bilingvismis ohtu suhtlemiskeskonnale, milles kõigi osaliste keeekasutus aheneb juba sõnavara poolest ning lõõgi alla satub emakeele kasutajate keelevaist.

Eesti on tahtnud olla tänapäevane rahvusriik. Eesti Kongressi aegadel oli ülimalt oluline üks etnilise identiteedi osa, mida võib nimetada etnilisuseks. See oli hetk, mil ametlik etnilisus ehk vanemate rahvus ja sünnipaik tagasid inimesele rahvusriigi kodaniku staatuse. Kuid sel ühiskondliku uuenemise ajal oli teisigi, kes vajasid poliitilise asemel uut identiteeti. Etnilise identiteedi afektiivne komponent ehk gruppi kuulumise tunne, kognitiivne komponent ehk teadmised grupi omadustest ja oma osaluse tajumine ning mütoloogiline komponent ehk lugude ja sümbolite tundmine moodustavad terviku, mille võib omandada ka etnilise päritoluta ehk teise etnilise päritoluga inimene. Nii on see teoorias. Tegelikuses jäi aga täpsustamata sotsiaalse ja etnilise identiteedi vahekord. Kui teoorias on etnilisus võimalik osa etnilisest identiteedist ja etniline identiteet on omakorda osa sotsiaalsest või kodanikuidentiteedist, siis Eestis jäid need suhted ametlikult korrastamata ehk loomata jäi neile suhetele toetuv deklareeritud identiteet. Uue Euroopa identiteediga seoses saab aga oluliseks hetkeseisu analüüs, mille ülesandeks oleks tuvastada etnilise teadlikkuse, etnilise enesetähistuse, negatiivse etnilise identiteedi ja muudetud ehk pseudoidentiteedi olemus ja osakaal Eesti tingimustes.

Identiteet ei ole midagi muutumatut ja monoliitset. Moodne identiteedikäsitlus eeldab mitme eritasemelise identiteedi olemasolu samal inimesel või grupil ja sellisel juhul tuleks rääkida bi- või trilateraarsest identiteedist. Või lihtsalt individuaalsest ja kollektiivsest identiteedist. Identiteet ongi ka ruumiline mõiste ning identiteetide loomise või konstrueerimise ruumid osutuvad sotsiaalselt tähenduslikuks.

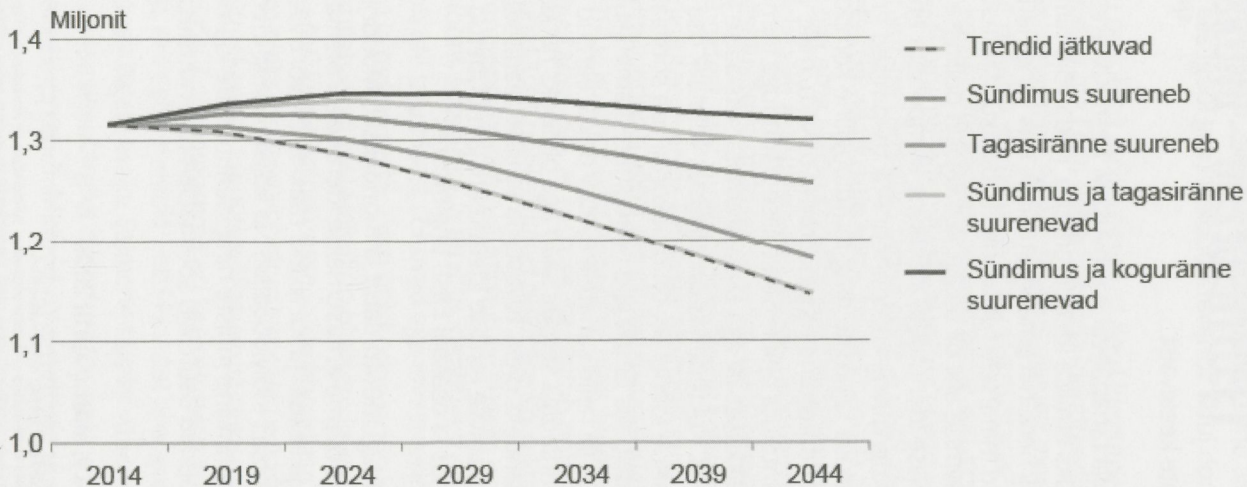
Katkend artiklist

Diplomaatia nr 18/19, märts/aprill 2005

* Bilingvism on kahe keele võrdväärne valdamine, täielik kakskeelsus.

**Diglossia on emakeele kõrval teise keele osaline valdamine sotsiaalses suhtlemises või ametialasel, emigrantide puhul näiteks poes ostude tegemiseks või töö leidmiseks vajalik elementaarne keeleoskus, seega osaline kakskeelsus.

Rahvaarv, 2014–2044

Eesti rahvastikuprognosis 2040: neli positiivset stsenaariumi

Allikas: Statistikaamet

KELVIN JONES

DISCOVER NOW ON SPOTIFY

KELVINJONESOFFICIAL.COM
@KELVINJONES #KelvinJones

primesight

IZZY BIZU

WHITE TIGER

DISCOVER IZZY
NOW ON SPOTIFY

"ASTOUNDING" - WONDERLAND MAGAZINE

"EFFORTLESS SOUL WITH A HINT
OF AMY WINEHOUSE" - GUARDIAN GUIDE

"HONEY ON THE EARS" - CLASH

Spic

IZZYBIZU.COM

 IZZYB

MUUSIKA JA SÕNAD:

Koit Toome, John Deacon, Thom Yorke, Karmo Nigula, Thomas Arne, Per Gessle, Pat Smear, Inga Salurand, Freddie Mercury, Jimmy Page, Harriet Toompere, Johnny Greenwood, Noel Gallagher, Jüri Tiidus, Nate Mende, Andreas Altmäe, Roger Taylor, Johannes Tammsalu, Darren Hayes, Urmas Jõgi, Taylor Hawkins, Nikolai Bentsler, Robert Plant, Sirli Hiius, Ivo Uukkivi, Ed O'Brien, Mihkel Roolaid, Colin Greenwood, Damon Albarn, Kristo Viiding, Brian May, Marie Fredriksson, Chris Shiflett, Andre Pichen, Paul Weller, Gordon Matthew Thomas Sumner, Ott Kartau, Daniel Jones, Liisa Saaremäel, Philip Selway, Markus Luik, Gerry Rafferty, Graham Coxon, Christopher Rajaveer, Dave Grohl ja Gheorghe Zamfi.

pealavameister Mikk Lagemaa
lavameistrid Villi Vernik, Sten-Erik Remmel, Villu Jõgi
valgusmeistrid Raido Talvend, Triin Suvi
heli- ja videomeistrid Sten Tigane, Tanel Kulla, Tauno Makke
riietajad Kayre Pärnpuu, Marie-Katharine Maksim,
Marii Lotta, Kaja Edovald
grimeerijad Kristel Kärner, Marit Pruul, Mare Bachman,
Tiina Leesik, Edith Eller
elektrik Raivo Valdas

kunstnik-kujundaja Külliki Falkenberg
õmblejad Urve Lerman, Jana Volke ja
Inge Vagiström, Marvi Idol
drapeerija Enna Jürine
rekvisiidiala juhataja Karin Tetsmann
butafoor Ardi Aav
mehaanik Oskar Pruus
tisler Toivo Sakk
tisler-dekoraator Juho Kokamägi
konstruktor Andrus Muuga
kostüümilao hoidja Kadri Varblane
lavastusjuht Andres Bergström
lavastusteenistuse juht Toivo Kaev
etendusteenistuse juht Johannes Tammsalu
kostüümiala juhataja Piret Tang
valgusala juhataja Raido Talvend
heli- ja videoala juhataja Tauno Makke
grimmiala juhataja Helga Aliis Saarlen
plakati foto autor Herkki Erich Merila
kavalehe fotode autor Laura Pählapuu
kavalehe koostaja Ene Paaver
plakati ja kavalehe kujundaja Kadri Hallik

peanäitejuht Priit Pedajas
teatrijuht Rein Oja

Täname:

Aušra Pociūtė, Rimantas Ribačiauskas Leedu Rahvusteatrist
Evita Mamaja, Rita Bērziņa Daile teatrist

Toetajad:

Paulig

Koostööpartnerid:

myfitness
world class gym & studios

kalevspa
hotell & veikeskus

TALLINK Hotels
www.tallinkhotels.com

PILETIMARILM

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

EESTI DRAAMATEATER